

PM 2017:54

Karin Neergaard
Alexander Börefelt

2017-08-28

SHIFT2017 Helsingborg

– Helsingborgs resultat i rankningen av städers arbete med hållbara transporter

1. Inledning

1.1 Denna PM

Denna PM visar resultatet för Helsingborg i SHIFT2017 – ranking av hållbara transporter i svenska städer. Rankningen gjordes under våren/sommaren 2017 och den slutgiltiga rankningen presenterades under Almedalsveckan i Visby i juli 2017. Helsingborg hamnade då på plats 14. I denna PM framgår Helsingborgs styrkor och svagheter i relation till indikatorerna som ingår i SHIFT 2017 och i relation till andra städer i Sverige som deltog i rankningen.

1.2 Bakgrund

Trivector har arbetat med hållbara transporter i 30 år. Även om det har hänt mycket inom området krävs en stor insats för att nå de klimatmål som satts upp för transportererna. OECD:s granskning av Sveriges miljöarbete visar att Sverige¹ kommit långt inom många områden, men att det finns brister när det gäller kopplingen till transporter. År 2014 gjorde Trivector den första kommunrankningen av svenska städernas arbete med hållbara transporter i syfte att öka fokus på hållbara transporter och visa på goda exempel.

1.3 Om rankningen

SHIFT – ranking av hållbara transporter i svenska städer, baseras dels på en enkät till kommunerna, dels på insamling av data från STRADA (databas över olyckor), nationella resvaneundersökningen, Statistiska Centralbyrån och Miljöfordonsdiagnos.

Frågorna och indikatorerna som mäts är indelade i fyra områden:

- 1) **Gör det möjligt** – processer för en hållbar utveckling.
- 2) **Ge förutsättningarna** – service och utbud av hållbara alternativ.
- 3) **Se resultat** – hur hållbara transportererna är med hänsyn till färdmedelsval, trafiksäkerhet och luftkvalitet.
- 4) **Innovation** – bonuspoäng för särskilt inspirerande och intressanta åtgärder.

Kommunrankningen SHIFT2017 ser ut ungefär som 2016. De små förändringar som har skett är följande:

- ▶ Skarpare nivåer för frågan: Planering av nya områden.

¹ OECD:s granskning av Sveriges miljöpolitik, Sverige 2014, utvärdering och rekommendationer

- ▶ Fossiloberoende fordon har ersatt förnybara drivmedel i kommunens fordonsflotta (på grund av högre tillförlitlighet).
- ▶ Indikatorn avseende åtgärdsprogram för buller har tagits bort (på grund av ej fullständigt underlag).

Dessutom lades en tillfällig extra enkätfråga till om tjänster inom Mobility Management (icke poängsatt).

Viktning görs, på samma sätt som föregående år, med hänsyn till:

- ▶ Centralortens inflytande i regionen (enkät) – lättare att införa parkeringsrestriktioner i en stad med stort inflytande i regionen.
- ▶ Centralortens yta – den lokala kollektivtrafikens standard och planering av nya områden har mindre betydelse i en liten stad.
- ▶ Antal invånare i kommunen – lättare att få resurser till Mobility Management-arbete och till godsplaneringsarbete i en större kommun.

2. Helsingborgs resultat

2.1 Helsingborg på 14:e plats

Helsingborg har tilldelats 164,3 poäng i SHIFT2017, vilket renderar en 14:e plats. Helsingborgs poäng har varierat något under åren, men trenden sedan 2014 är positiv. Värt att notera är att år 2015 tilldelades Helsingborg bonuspoäng för satsningen Miljöverkstaden. Den poängen är tillfällig och gällde bara det året.

Poäng och placeringar 2014-2017:

2017: Plats 14 (164,3 poäng, 69 % av maxpoäng)

2016: Plats 16 (169,1 poäng, 71% av maxpoäng)

2015: Plats 12 (173,5 poäng², 73 % av maxpoäng)

2014: Plats 22 (148 poäng, 62% av maxpoäng)

² Inkluderade bonuspoäng

2.2 Helsingborgs poäng

Indikatorer per område, maxpoäng, Helsingborgs poäng och källa:

OMRÅDE	INDIKATORER	MAXPOÄNG	HELSINGBORG	KÄLLA
GÖR DET MÖJLIGT	Underlag för att förstå användarbehov (resvane- och kvalitetsundersökningar)	10	10	Enkät
	Trafikstrategi som syftar till att minimera transportberoendet och öka andelen resor med gång, cykel och kollektivtrafik	12	9,6	Enkät
	Mål om att minska biltrafiken per capita	4	0	Enkät
	Godstrafikstrategi	4	2	Enkät
	Budget för cykelinvesteringar de närmaste åren (kr/invånare + andel av total investeringsbudget inom trafik)	8 (4+4)	6,4 (4+2,4)	Enkät
GE FÖRUTSÄTTNINGAR	Hänsyn till hållbart resande vid lokalisering och planering av nya områden	15	9	Enkät
	Andel av lokalvägnätet som är 30-gator	15	4,5	Enkät
	Hastighetsplan för huvudorten	2	2	Enkät
	Infört 40-gator i delar av huvudorten	3	3	Enkät
	Mobility Management-arbete	15	12	Enkät
	Parkeringsstrategi	20	16	Enkät
	Cykelinfrastrukturstandard (hur väl utbyggd cykelinfrastrukturen är + om man infört cykelöverfarter)	20 (18+2)	12,8 (10,8+2)	Enkät
	Kollektivtrafikstandarden (andel invånare inom 400 m + turtäthet)	20 (10+10)	20 (10+10)	Enkät
	Andel fossiloberoende fordon för kommunens egna personbilar och lätta lastbilar	10	8	Miljöfordonsdiagnos
Godsplanering (13 ja/nej-frågor)	10	7	Enkät	
SE RESULTAT	Andel bilresor av alla resor i kommunen	40	32	Nationella resvaneundersökningen
	Dödade och svårt skadade per 10 000 invånare	10	4	STRADA (databas över trafikolyckor)
	Luftkvalitet med hänsyn till miljökvalitetsnormen för PM och NO _x	10	6	Enkät
INNOVATION	Innovativa åtgärder som gynnar hållbart resande	10	0	Enkät och expertbedömning
SUMMA		238	164,3	

2.3 Helsingborgs styrkor och svagheter

Totalt sett får Helsingborg 69 % av maxpoängen i SHIFT2017.

Helsingborg är starkast inom användarbehov (inom området Gör det möjligt) och kollektivtrafik (inom området Ge förutsättningar). Helsingborg är också ganska starka inom cykelinvesteringar, fossiloberoende kommunala fordon, parkering och MM. Styrkorna och svagheter utvecklas under respektive område nedan.

Figur 2-1 Helsingborgs andel av maxpoäng för indikatorerna i SHIFT 2017. Vissa av indikatorerna i denna figur är sammansatta av 2-3 indikatorer som redovisas var för sig i efterföljande figurer.

Gör det möjligt (område 1)

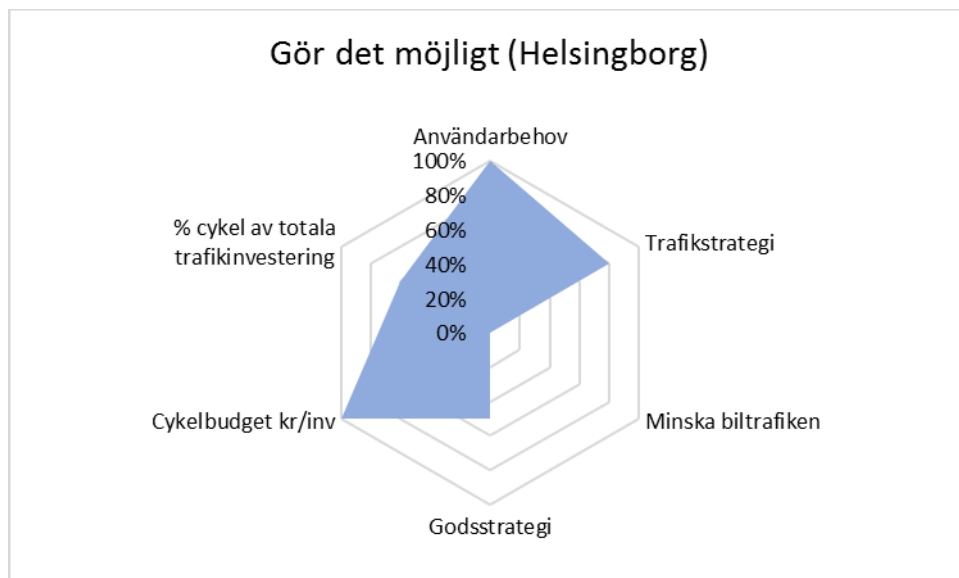
Inom området ”Gör det möjligt” får Helsingborg 28 poäng av 38 möjliga, dvs 74 %.

Helsingborg är bäst inom användarbehov (maximal poäng tack vare regelbundna resvaneundersökningar och kvalitetsundersökningar samt möjlighet att lämna klagomål och synpunkter om infrastrukturens standard). Helsingborg är även starka inom cykelbudget räknat i kronor per invånare.

Inom indikatorn trafikstrategi får Helsingborg bra poäng eftersom det finns en tydlig trafikstrategi sedan en tid tillbaka och den har starkt politiskt stöd. För att få full poäng ska den ha funnits under en lång tid och vara en hörnsten i kommunens trafikpolitik. Det faktum att Helsingborg inte har något uttalat mål om att minska biltrafiken per capita drar ned totalbetyget och tyder på att trafikstrategin kan behöva konkretiseras. Nästan samtliga av de största svenska kommunerna, sett till antalet kommuninvånare, har satt upp ett mål om att minska biltrafiken. Men även flera av de mindre kommunerna i SHIFT-rankningen har ett sådant mål.

I dagsläget har inte Helsingborg en godsstrategi, men håller på att ta fram en sådan. Med tanke på Helsingborgs storlek och hamnen borde det finnas en stor potential att arbeta med just godsfrågor.

Helsingborg har en stor cykelbudget för de närmaste tre åren. Investeringsbudgeten motsvarar 520 kr per invånare och år, vilket placerar Helsingborg bland de kommuner som har högst budget och långt över medel. Gällande cykelinvesteringarnas andel av trafikinvesteringar ligger Helsingborg på 25 %, vilket är över både medel och median. Bästa stad ligger dock på 50 % och för att få högsta poäng krävs att minst 30 % av investeringsbudgeten satsas på cykel.

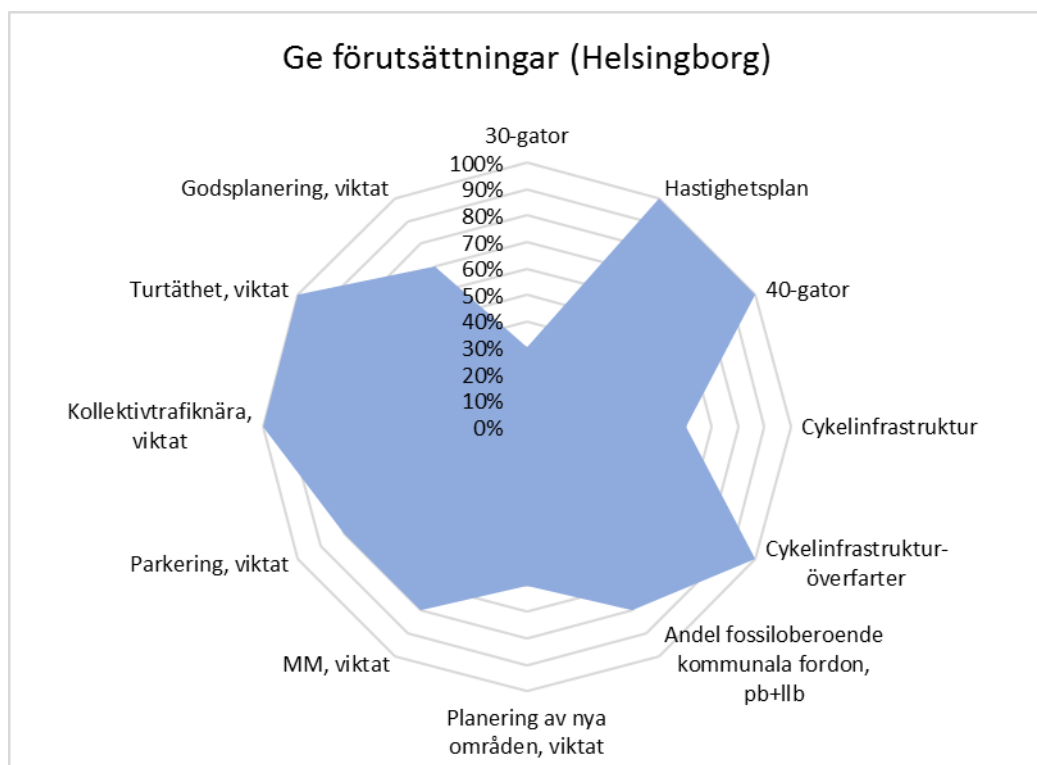

Figur 2-2 Helsingborgs andel av maxpoäng för indikatorer i SHIFT 2017 inom området ”Gör det möjligt”, dvs. de processer och medel som är nödvändiga för att åstadkomma hållbart resande.

Ge förutsättningar (område 2)

Inom området ”Ge förutsättningar” får Helsingborg 94,3 poäng av 130 möjliga, dvs. 73 %.

Helsingborg är mycket bra inom kollektivtrafik (maxpoäng tack vare bra täckning och hög turtäthet) och ganska starka inom parkering och fossiloberoende kommunala fordon. För indikatorn fossiloberoende kommunala fordon ligger Helsingborg bland de bästa i Sverige med 83%. Helsingborg ligger också på fjärdeplats i Sverige över stadstrafikresande räknat i kollektivtrafikresor per invånare. Däremot finns en stor förbättringspotential inom planering av nya områden, cykelinfrastruktur och 30-gator.

Figur 2-3 Helsingborgs andel av maxpoäng för indikatorer i SHIFT 2017 inom området ”Ge förutsättningar”, dvs. service och utbud av alternativ inom persontransporter.

Planering av nya områden: Det finns stöd i översiktsplanen för att ny bebyggelse ska lokaliseras till goda cykel- eller kollektivtrafiklägen och att transportbehovet minimeras. Alla större utbyggnader analyseras med avseende på trafikmängder och möjligheter att gå, cykla och åka kollektivt. För att uppfylla en högre nivå krävs en proaktiv, målstyrd planering, med tydliga färdmedelsmål eller liknande på stadsdelsnivå; fastställda hållbart resande-kriterier som alltid tillämpas för utbyggnader av viss storlek, i både planskede och bygglovsskede; en tydlig inriktning att ny bebyggelse, inte minst lokalisering av handel, ska syfta till att stärka befintliga stadscentrum och stadsdelscentra; samt att externhandel ej tillåts.

Låghastighetsgator: Det finns en hastighetsplan och Helsingborg har börjat införa 40 km/h, vilket ger poäng. Däremot är andelen 30-gator i lokalvägnätet mycket låg; 20 % eller mindre av huvudortens lokalvägnät för bil består av gator med skyltad hastighet 30 km/h.

Cykel: Helsingborg har infört det nya vägmärket för cykelöverfarter, vilket tyder på en vilja att höja cyklistens status och framkomlighet och därför ger extra poäng. Däremot finns en potential att förbättra kvaliteten på cykelinfrastrukturen. Det finns ett nät med huvudcykelleder och lokala nät som täcker större delen av huvudorten, men ibland tvingas cyklisten att cykla i blandtrafik (där det inte är lämpligt). För att få maximal poäng krävs ett högkvalitativt finmaskigt cykelvägnät som täcker huvudorten samt att kommunen arbetar med att åtgärda flaskhalsar längs viktiga stråk.

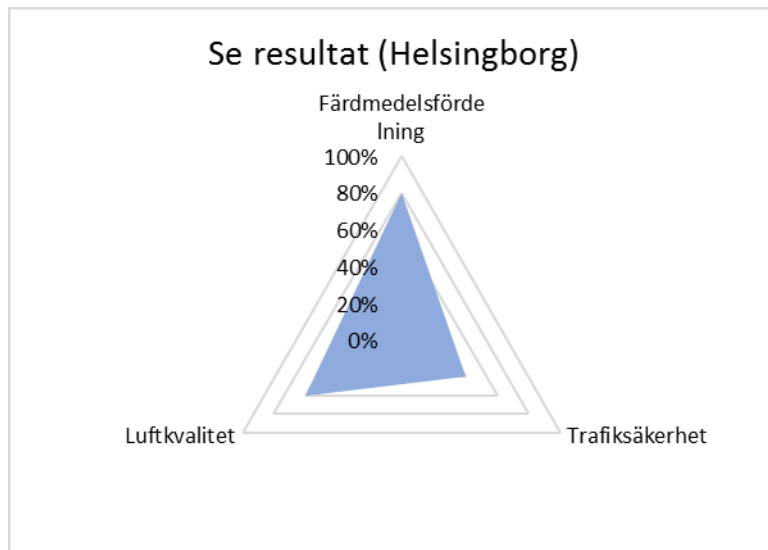
Se resultat (område 3)

Inom det tredje området, ”Se resultat”, får Helsingborg 42 av 60 poäng, dvs. 70 % av maxpoäng. Helsingborg har en förbättringspotential inom alla tre indikatorerna: färdmedelsval, trafiksäkerhet och luftkvalitet.

Färdmedelsval: 49 % av alla resor i kommunen görs med bil (enligt nationella resvaneundersökningen). Bästa kommunen i Sverige ligger på 30 %. Median är 55 %, vilket innebär att Helsingborg är något bättre än medianen. För att nå högsta poäng krävdes under 40 % bilresor.

Trafiksäkerhet: Helsingborgs värde ligger på 1,9 döda och svårt skadade per 10 000 invånare och år (mätt i polisrapporterade olyckor på kommunala vägnätet under en femårsperiod), vilket är högre än medianen på 1,0. Bästa staden ligger på under 0,5. För att nå full poäng är nivån satt till 0,75 vilket hela fem städer uppnådde i SHIFT2017.

Luftkvalitet: Halterna av PM10 och NO₂ ligger under miljökvalitetsnormen, men överskrider de övre tröskelvärdena (som innebär att uppföljning krävs). För att få högre poäng krävs att halterna även underskrider de övre tröskelvärdena och för att få maximal poäng krävs att halterna uppfyller miljökvalitetsmålen för frisk luft.

Figur 2-4 Helsingborgs andel av maxpoäng för indikatorer i SHIFT 2017 inom området "Se resultat", dvs. hur hållbara transporterna är med hänsyn till färdmedelsval, trafiksäkerhet och luftkvalitet.

Bonus för innovativa åtgärder (område 4)

Bonuspoäng (10 poäng) har delats ut till fem kommuner för åtgärder som ligger i framkant när det gäller att skapa ett transportsystem för hållbar utveckling, och som kan inspirera andra. Helsingborg fick inga bonuspoäng i år.

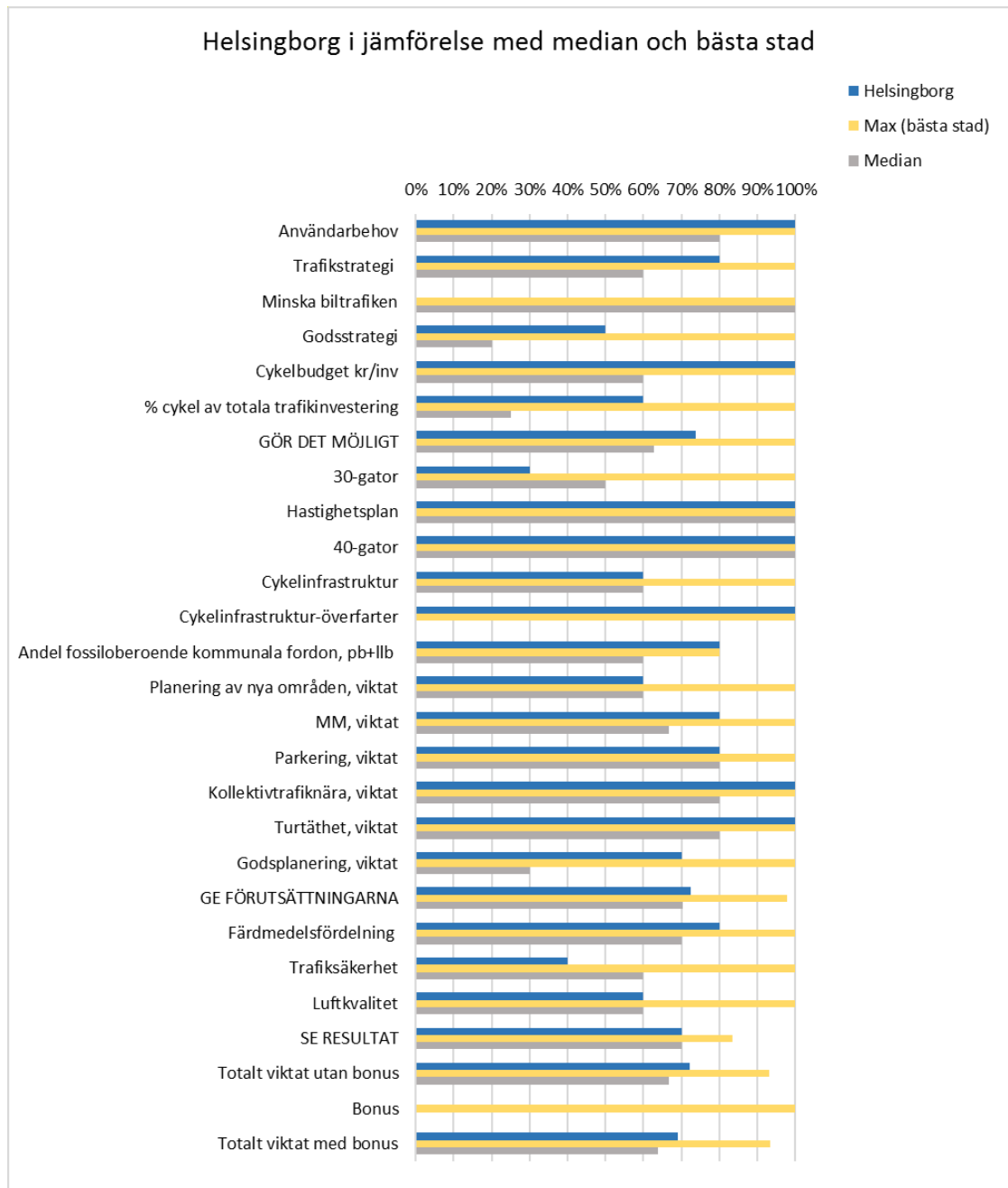
De städer som fått bonuspoäng är (se vidare PM på SHIFT-webbsidan):

- ▶ Karlstad–för helhetsgreppet inom kollektivtrafiken
- ▶ Linköping–för planeringen av Vallastaden
- ▶ Luleå–för framgångsrikt arbete med kollektivtrafiken
- ▶ Lund–för spårvägsprojektet
- ▶ Norrköping– för uppföljning av upphandlingskrav i form av drivmedelskontroller

Hedersomnämnannde gick 2017 till Linköping, för Vallastaden.

Helsingborg i förhållande till bästa stad och median

Nedan visas hur Helsingborgs andel av maxpoängen förhåller sig till bästa stad (dvs. den som fått högsta poäng för respektive indikator) och till medianen. Här framgår att Helsingborg ligger över eller på medianen för de flesta indikatorerna. Under medianen hamnar Helsingborgs resultat inom: (mål om att) minska biltrafiken, 30-gator och trafiksäkerhet.

Figur 2-5 Andel av maxpoängen för Helsingborg, bästa stad (högsta poäng inom respektive indikator) respektive median.

2.4 Slutsats

Helsingborg placerar sig på 14:e plats i SHIFT2017. Helsingborgs poäng har varierat något under åren, men trenden sedan 2014 är positiv.

Helsingborg får 70-74 % av maxpoäng för de olika områdena. Det är över median och medel. Helsingborgs främsta styrkor är kollektivtrafikstandarden, som också bekräftas av ett högt resande, samt hög andel fossiloberoende kommunala fordon.

SHIFT2017 visar att Helsingborg framförallt kan vässa sitt trafikstrategiarbete med tydliga mål om att minska biltrafiken. Tydliga mål och konkretiseringar av den trafikstrategi som finns kommer utgöra en bra grund för att öka andelen resor med gång, cykel och kollektivtrafik.

Helsingborg har också en klar förbättringspotential när det gäller cykelinfrastruktur, planering av nya områden och att arbeta med 30-gator i lokalvägnätet för att dämpa hastigheterna. Dessa åtgärder bedöms också kunna påverka alla resultatindikatorer positivt, dvs. färdmedelsval, trafiksäkerhet och luftkvalitet.

Det är få kommuner i Sverige som har en tydlig godstrafikstrategi med starkt politiskt stöd, så även Helsingborg. Kommunen har dock angett att det är något som håller på att tas fram, vilket känns särskilt viktigt med tanke på Helsingborgs storlek och att det är en hamnstad.

